

- Paul Gibbs, & Ronald Barnett (Eds.), *Thinking about higher education*, London University: Springer, 2014, 199 p. Değerlendiren: Selami Kardeş*

Paul Gibbs ve Ronald Barnett editörlüğünde kaleme alınan ve Springer Yayınevi tarafından basımı yapılan "Thinking about Higher Education" isimli kitabın amacı düşünür ve okuyuculara yükseköğretim hakkında düşüncelerini sağlayacak bir zemin oluşturmaktır. Editörler, günümüzde yükseköğretime ilişkin yapılan çağdaş tartışmaların başarılı bir şekilde sergilenmediğini belirtmekte, asıl başarısızlığın yükseköğretimin ne olabileceği, neyi hedeflediği ile ilgili amaçlı ve olumlu düşünme ile yükseköğretime yönelik ciddi yaklaşım olmamasından kaynaklandığını ve bunun bir eksiklik olduğunu ifade etmektedirler. Bu bağlamda kitabın bir diğer amacı bu eksikliğin giderilmesidir. Editörler kitabın bölümlerinde birey ve toplumun gelişiminin sağlanmasında yükseköğretimin hangi amaçları sağladığı ile ilgili gelişen ve yeniden kavramsallaştıran bir yol öneren fikirler sunmuşlardır.

Ronald Barnett Londra'da Eğitim Enstitüsünde emekli bir yükseköğretim profesörüdür. Çalışmaları üniversite ve yükseköğretimin kavramsal ve kuramsal anlaşılması üzerine odaklanmıştır. Profesör Barnett bir zamanlar "Yükseköğretimde Araştırma Topluluğu" (The Society for Research into Higher Education)'nun başkanlığını yapmış ve yaklaşık otuz farklı ülkeden misafir konuşmacı olarak davet almıştır. Diğer taraftan, Paul Gibbs ise yükseköğretimin pazarlanması, iş temelli öğrenme ve profesyonel öğrenme konularıyla ilgilidir. Kendisi şu anda "Springer Educational Thinker" serilerinin editörüdür ve ayrıca Middlesex Üniversitesinde İş Temelli Öğrenme Enstitüsünde profesör olarak çalışmaktadır.

Kitap okuyucuya ve düşünürlere yükseköğretimin ne demek olduğunu, kitabı okuyanlar için ne anlama geldiğini kitabın yazarlarının düşüncelerine göre açıklamak ve okuyuculara kendilerinin yükseköğretim hakkında bir fikre sahip olmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Kitapta yükseköğretim ile ilgili çok teknik bilgiler haricinde yükseköğretimin ne anlama geldiğiyle ilgili olumlu ve belli bir amaca sahip bir düşünce sisteminin eksikliğinden bahsedilmekte, bunu gidermek için profesyonel eğitimin yapısı, amacı ve içeriği ile ilgili bilgiler verilmekte ve onun birey ile topluma olan katkısı hakkında önemli tahliller yapılmaktadır. Bu bağlamda çeşitli ülkelerden düşünürlerin dünyanın değişik sistemlerini inceleyen kısımların da olduğu birbirinden bağımsız on bir bölüm bu amaca hizmet etmektedir. Yükseköğretimin gelmesi gereken noktaya ilgili hayal gücünden de faydalanarak kitabın editörlerinden Barnett'ın kavramsallaştırdığı gibi "uygulanabilir ütopyalar"ın sunulduğu bu bölümlerle yükseköğretim ile ilgili yeni bir bakış açısı geliştirilmeye çalışılmıştır.

Kitap üç ana bölümden oluşmaktadır. Pozitif İmgelem başlığını taşıyan ilk bölüm üniversitelerin nasıl mutluluk kaynağı olduğunu ve birey ile toplumları nasıl sağlıklı duruma getirdiğini inceleyip bununla ilgili öngörülerde bulunmaktadır. Toplum İçin İyi Olanı Bulma başlığını taşıyan ikinci bölüm kamu yararının yaratıcıları olarak üniversitelerin küresel, bölgesel ve ulusal kavramlarına odaklanmakta ve ileride bu rolün nasıl olacağına dair bir fikir sunmaktadır. Bu bölüm özellikle üniversitelerin toplum sözleşmesi bağlamında nasıl gelişeceği üzerinde durmaktadır. Hangi Bilgi ve Kim Sahip Olabilir başlığını taşıyan üçüncü bölüm ise üniversiteleri; bilgi üretimi ve dönüşümü, müfredat ve müfredatın öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda onların kişisel gelişimleri ve yükseköğretimin kendisini tanımlayan dille nasıl biçimlendiği bağlamlarında ele almaktadır.

* Arş. Gör., Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü.
DOI: dx.doi.org/10.12658/human.society.4.8.D0090

Kitabın ikinci bölümünün ilk alt başlığı olan Yükseköğretim Hakkında Düşünme bölümü aynı zamanda kitabın editörü olan Ronald Barnett tarafından kaleme alınmıştır. Barnett bu bölümde yükseköğretim hakkında düşünmenin bir çeşit sosyal felsefe olduğundan, yükseköğretimden önce olasılıkların yansıtıcı bir keşfi olduğundan bahsetmiştir. Bu bölümde Barnett okuyucuyu hayal gücüne dayanarak düşünmeye teşvik etmektedir. Yazar geniş bir ölçekte ve yerinde bir tartışmayla bizi ekolojik üniversite fikriyle tanıştırmaktadır. Barnett, okuyucuyu söylem, düşünme ve hayal etme kavramlarıyla bir sorgulama içine koymaktadır.

Bu bölümün Yükseköğretim ve Etik İmgelem adlı ikinci kısmında, ilgi alanları felsefe, modern-postmodern ayırımı, ütopya, Frankfurt okulu ve eğitimde epistemolojik, linguistik ve etik kavramlar olan Cyprus Üniversitesi Eğitim Bölümünden Marianna Papastephanou, Barnett'in mümkün ütopya olarak adlandırdığı kavramın tartışmasını yapmakta ve bu kavramın nasıl gelişeceği ve yerleşeceği ile ilgili bilgiler vermektedir. Bu kısımda Papastephanou geçerli sayılan bir görev olmadığını kabul etmekle birlikte üniversitelerin bir ütopyik gerçekliği beslediğini belirtmekte, bu durumun yönetsel yaygınlık tanımlaması ile uyuşmama ile birlikte etik imgelem kavramıyla birlikte yükseköğretimin şimdiki akımlarla yeniden kavramsallaştırabileceğini savunmaktadır. Önceki kısım ile birlikte bu kısım yükseköğretimin geleceğiyle ilgili olumlu düşünmek gerektiğini belirtmektedir. Üniversitenin daha önemli bir yere oturtulması için gerekli kavramsal temel ve ön şartların tartışıldığı bu kısımda ayrıca etik bir bakışı tanımlamak zor olmakla birlikte bu bakışın varoluşsal temelleri olduğu gerçeği üzerinde durulmaktadır.

Takip eden Mutluluk ve Maaşlar: Üniversitelerin Düşüşü ve Yükseköğretimin Ortaya Çıkışı isimli kısımda kitabın editörlerinden Paul Gibbs tartışmasını yakın gelecek ve geçmiş üzerine kurmaktadır. Bu kısım yükseköğretimde mutluluğun zorunlu olarak benimsendikten sonra nasıl tanımlandığı ve geliştiğini, yine kurumların yükseköğretime ulaşmayı tam olarak tanımlamadığı bir durumda yükseköğretime dair sonuçların ne olabileceğini tartışmaktadır. Bütün bunların kurumlar olmadan eğitim anlamına geleceğini hatta ruhsuz bir eğitim olacağını savunmaktadır.

Kitabın ikinci bölümü, halk yararı konusu ile ilgili dinamik ve uyarıcı kısımlardan oluşmaktadır. Bu bölümde neoliberalizm fikri ve halk yararının küresel, bölgesel ve ulusal düzeyde nasıl geliştiği ve buna yönelik eleştiriler yer almaktadır. Bu bölümün ilk kısmı 2006 yılından beri Melbourne Üniversitesinde yükseköğretim çalışmalarında profesör olan ve ilgi alanları yükseköğretim, bilim ve küresel ölçekte uluslararası eğitim olan Simon Marginson tarafından Yükseköğretim ve Halk Yararı ismiyle yazılmıştır. Bu kısımda azalan ve artan fikir, bilgi ve finansın karışık bir kombinasyonu şeklinde küresel yükseköğretimin hayallere dayalı rasyonel ve derlenmiş bir tartışması yapılmaktadır. Böylesine karışık bir durumda ulusal sistem baskın olmaya meyillidir ve potansiyel halk yararı yüksek durumda olmasına rağmen bu potansiyelin serbest kalmasını engelleyecek politik boyutlar vardır. Küresel halk yararının gelişiminin ihlal edilmesi ihtimaline karşı Marginson bu kısımda ampirik yolların arayışı içindedir.

Takip eden kısımlarda Kassel Üniversitesi yükseköğretim araştırmalarında profesör olan Barbara M. Kehm'in Avrupa ile ve Virginia Üniversitesi yükseköğretim çalışmalarında doçent olan Brian Pusser'in Birleşik Devletler ile ilgili tartışmalarının yer aldığı Baskılardaki Güç: Devlet, Sivil Toplum ve Üniversite Geleceğindeki Pazar, Neoliberalizmin Ötesi: Avrupa'da Yükseköğretim ve Küresel Toplum Yararı adlı kısımlar diğer bölümlerden beslenmektedir.

Bu kısımlarda, pazarlama yönteminin yükselmesi sonucu devletin yükseköğretim koşullarındaki etkisinin alenen azalmasıyla kendi güçlü kimliğini bulmak için sektörü terk etmesi ve böylece kaybolan halk güvenini karşılaması önerilir. Bununla ilgili üniversitelerin ulusal ve bölgesel değil de küresel bir halk yararına nasıl katkıda bulunabileceği ile ilgili sorular ön plana çıkar. Sonrasında Birleşik Devletler bağlamında üniversite ve sivil toplum arasındaki çatışmanın halk özelindeki tartışmasına açıklık getirilmektedir. Üniversitelerin geleceğiyle ilgili öngöründe bulunmak için devlet, sivil toplum ve pazar arasındaki katmanlı ilişkinin tartışılması gerektiği savunulmaktadır. Üniversitelerde yükseköğretime ayrılan özel yatırımların azaldığı gerçeğiyle birlikte, bu kısımda, Dünya Bankası'nın üniversiteleri yükseköğretim ile ilgili birincil kaynak olarak finanse etmesi bir karşı argüman olarak sunulmaktadır. Bunlar sağlanırsa üniversitelerin toplumla ilişki kurmasının güçlendirileceği ve bunun halkla bütünleşmeyi de beraberinde getireceği savunulmaktadır.

Stirling Üniversitesinde Eğitim Bölümünde profesör olan ve araştırmaları iş ilişkileri, pratik ve bilme ile değişik sosyometrik yaklaşımlarla bu ilişkilerin anlaşılması ve açıklanmasına dayanan Tara Fenwick tarafından yazılan Toplumsal Katılımın Geleceği: Sosyo-materyal Bakış Açısı adlı bir sonraki kısım, bir üniversiteye ev sahipliği yapan halk ve üniversitenin kendi çevresindeki inisiyatifleri arasındaki birçok alışveriş noktasına odaklanmaktadır. Bu ilişkiyi açıklamak için Fenwick tarafından sunulan sosyo-materyal yaklaşım; farklılık, belirsizlik ve sorumluluk kavramlarını irdeleyip bu kavramlara odaklanmaktadır. Bu kısım yükseköğretimin kişisel gelişim ve kimlik gelişimi üzerindeki etkisine odaklanan bir sonraki bölümle de yakından bağlantılıdır.

Üçüncü bölüm dört kısımdan oluşmaktadır. Bu bölüm üniversiteyi bir üretim mekanizması olmakla birlikte araştırma ve pedagojide bilginin dönüşümünü sağlayan kurum olarak görmektedir. Bu bölümde ayrıca adil yerleşme ve kişisel gelişim kavramları da irdelenmiştir. İlk kısım Melbourne Üniversitesinde Eğitim Liderliği ve Yönetimi alanında doçent olan ve eğitim politikaları, mesleki eğitim ile yükseköğretim arasındaki ilişkiler, öğrenci eşitliği ve müfredatta bilginin rolü gibi ilgi alanlarına sahip olan Leesa Wheelahan tarafından Bebekler ve "Küvet Suyu: Bilgideki Akademik Rolünün Yeniden Değerlendirilmesi" adıyla yazılmıştır. Bu kısım Wheelahan, bilginin oluşum yapısını üniversitedeki disiplinle ilişkisi bağlamında inceleyerek başlamaktadır. Onun yaptığı sosyal gerçeklik analizi, üniversiteleri belli uzmanlık alanları, paylaşılan norm ve geleneklerle birlikte olan bilgiyi ve yine uygulanabilir, sosyal ve etik boyutları olan bilgiyi üreten topluluk olarak görmektedir.

Cape Town Üniversitesi Yükseköğretim Gelişimi Bölümünde doçent olan ve iş gelişimi, dil gelişimi, müfredat gelişimi ile personel ve kurum gelişimi gibi ilgi alanlarına sahip Suellan Shay tarafından "Yükseköğretimde Müfredat: Yanlış Seçimlerin Ötesinde" adıyla yazılan sonraki kısım yükseköğretimin niçin var olduğuna, bu eğitimin sınırlarının nasıl belirlendiğine ve eşit yerleşmenin önündeki sınırların nasıl yok edileceğine dair önemli sorular üzerinde durmakta ve bu sorular müfredat bağlamında irdelenmektedir. Bu kısımda odak nokta Güney Afrika'da sunulan yükseköğretim sisteminde bilgiye nasıl ulaşıldığıdır. Bu kısımda özellikle "Güney Afrika gibi bir toplumda yasal ve değerli olan nedir?" sorusu üzerinde durulmaktadır.

London Üniversitesi Eğitim Bölümünde ziyaretçi öğretim üyesi olan ve özellikle yükseköğretimde öğrencilerin görüşleri ve bu görüşleri ortaya çıkaran ve güçlendiren veya yasaklayan ve zayıflatan durumlar gibi ilgi alanlarına sahip Denise Batchelor tarafından "Öğrenci Olarak

Bir Ses Bulmak” adıyla yazılan bu kısım yükseköğretim sürecinin öğrenciler için anlamını ve onların kimlik oluşturmadaki etkisini sorgulamaktadır. Bu kısımda Batchelor, öğrencilerin süreçte nasıl bir sorgulama içinde olduğunu, yükseköğretimin ne demek olduğunu formüle etme çabası içinde olduklarını ve ne olmak istediklerine karar vermeye çalıştıkları üzerinde durmaktadır. Batchelor, şahsiyetin tanımlanması ve analiz edilmesi için yükseköğretimde ses çıkarmanın kendisinin bir araç olarak kullanıldığını ve bu süreçte öğrencilerin bu sesine sahip çıkmanın ne derece önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Son olarak Aarhus Üniversitesinde öğretim gelişimi ve dijital medya bölümünde araştırma görevlisi olan ve süpervizyon, didaktik ve bilim teorileri gibi ilgi alanlarına sahip Soren S. E. Bengtsen “Şeylerin Kalbine; Eğitim Kuramının Buzlarının Çözülmesi” adlı bu kısımda öğrencilerin biyolojik olarak vücutları ve kişisel gelişimlerine odaklanmaktadır. Bu kısımda Bengtsen, yükseköğretim süreci doğasının bir dil bilimci tarzıyla ele alınmasının gerekliliğini savunmaktadır. Bunu gerçekleştirmek için de zengin bir dilin varlığını çözüm olarak sunmaktadır.

Üzerinde durulan bu kitap profesyonel eğitimin felsefi temelleri ile ilgili geniş bir vizyon sunması bakımından ve ekonominin belirleyici olduğu yaklaşımın dışında yeni bir bakış açısı getirme iddiası ve hedefiyle ilgili alanyazında önemli bir yere sahiptir. Ayrıca, felsefi temellerin de ötesinde profesyonel eğitimin yapısı, amacı ve içeriği ile ilgili önemli bilgiler sunmakta ve onun birey ve topluma olan katkısı hakkında derinlemesine analizler yapmaktadır. Bu bağlamda, alandaki sözü geçen düşünürlerin fikirlerinin tek bir kitapta bulunması kitabı incelemeye değer bir kaynak hâline getirmektedir. Nitekim günümüzde yükseköğretim önemli bir değişim içerisindedir ve bu türde oluşturulan felsefi ağırlıklı bir eser güncel tartışmalara önemli ışık tutmaktadır. Farklı bakış açılarının detaylıca yer bulması konu ile ilgilenenlerin kavrayışlarını genişletmektedir.

Günümüzde üniversiteler katı bir rekabet içerisindedir ve bu rekabet uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Uluslararası karşılaştırma standartlarının artması bu rekabeti daha da kızıştırmıştır. Kitap ise tam da bu noktada güncel tartışmalarda dillendirilen sorunlara pratik çözümler üretmektedir. Yükseköğretimin daha iyi bir noktaya gelebilmesi için bu sürece toplumun bütün birimlerinin dahil edilmesi bir örnek olarak gösterilebilir. Yazarlar bu kitapta yükseköğretimin bir ekonomik değer olarak görülmesinin karşısına yeni bir öneri ile çıktıklarını iddia etmekte, ekonomik söylemin insan faaliyetlerinin merkezine oturtulmasına karşın insan ve toplum başarısını mümkün kılacak bir amaçla yükseköğretime yaklaşılması gerektiğini savunmaktadır. Kısacası bu kitabın en önemli özelliği farklı bağlamlara oturtulmuş felsefi bakış açılarını bir araya getirmiş önemli bir eser olma özelliğini taşımasıdır. Kitabın içeriği ile ilgili en ilgi çekici detay, felsefi fikirler sunulurken yükseköğretim kurumlarında belli ülkeler bağlamında güncel örneklere de kapsamlı yer ayırmasıdır. Çoğunlukla Birleşik Devletler ve Avrupa ülkelerinden örnekler sunulsa da Güney Afrika gibi değişik ülkelerin sistemleri de ele alınmıştır. Bu örneklerin sıklıkla kullanılması ve özellikle yükseköğretimde söz sahibi insanların görüşlerinin sıklıkla yer bulması okuyucuyu derin felsefi tartışmalar içerisinde boğulmaktan da kurtarmaktadır. Bununla birlikte pratik örnek ve çözümler sundukları iddiasında bulunan yazarların bu önerileri biraz uygulanabilirlikten uzak gibi durmaktadır. Temel olarak örneklerle beslenen felsefi tartışmalar ise içerik boyunca şu önemli mesajı iletmektedir; *bu kitap adaleti tecelli ettiren, ahlaki anlamda sorumlu ve bilgi üreten yükseköğretimin gelecekte var olması umudu ile oluşturulmuştur.*